

**Wspieranie polskiego eksportu poprzez udzielanie przez Bank Gospodarstwa
Krajowego kredytów dla zagranicznych nabywców polskich
towarów i usług lub ich banków z ochroną ubezpieczeniową Korporacji Ubezpieczeń
Kredytów Eksportowych S.A.**

1. Organy realizujące

- Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) – bank udzielający kredytów eksportowych;
- Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. (KUKE S.A.) – ubezpieczyciel obejmujący ochroną transakcje kredytów eksportowych;
- Minister właściwy do spraw finansów publicznych – organ nadzorujący realizację programu.

2. Cele programu

- jakościowe

Ułatwienie zagranicznym przedsiębiorcom dostępu do kredytów finansujących zakup polskich towarów i usług.

- ilościowe

Wzrost polskiego eksportu poprzez ułatwienia w jego finansowaniu, polegające na udzielaniu przez Bank Gospodarstwa Krajowego kredytów dla zagranicznych nabywców polskich towarów i usług lub ich banków z ochroną ubezpieczeniową Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. o łącznej wartości do 5,7 mld zł.

3. Uczestnicy programu

Bank Gospodarstwa Krajowego, Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A., minister właściwy do spraw finansów publicznych, polscy eksporterzy, importerzy polskich towarów i usług, banki importerów polskich towarów i usług.

4. Uzasadnienie

Program został ustanowiony w celu wzrostu polskiego eksportu poprzez ułatwienie zagranicznym przedsiębiorcom dostępu do kredytów finansujących zakup polskich towarów i usług. Będzie to możliwe dzięki wzmocnieniu funkcjonującego w Polsce systemu finansowych instrumentów wspierania eksportu.

Dotychczasowe, dostępne w Polsce instrumenty wspierania kredytów eksportowych – ubezpieczenia Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. i Program Dopłat do Oprocentowania Kredytów Eksportowych - są niewystarczające, ponieważ wymagają udziału banku komercyjnego, który udzielił kredytu eksportowego.

Kryzys finansowy spowodował, że komercyjne banki udzielające kredytów eksportowych i komercyjni ubezpieczyciele kredytów eksportowych ograniczają swoją działalność na wielu rynkach. Wycofanie się prywatnych banków i ubezpieczycieli z części działalności polegającej na finansowaniu i ubezpieczaniu transakcji eksportowych skutkuje zapotrzebowaniem ze strony eksporterów na wypełnienie tej luki przez państwo.

Wieloletnie doświadczenia krajów Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) posiadających rozwinięte systemy oficjalnego wsparcia kredytów eksportowych (w formie bezpośredniego finansowania, ubezpieczeń kredytów eksportowych lub dopłat do oprocentowania kredytów eksportowych) pokazują olbrzymią wagę tych instrumentów w promowaniu eksportu i zwiększania zatrudnienia w ukierunkowanych na eksport sektorach gospodarki. Wg informacji Sekretariatu OECD łączna wartość oficjalnie wspieranych kredytów eksportowych o okresie spłaty powyżej 1 roku udzielonych przez kraje OECD wyniosła w 2006 r. ok. 820 mld EUR.

Należy podkreślić, że w zdecydowanej większości krajów należących do OECD rządy stymulują eksport towarów/usług o charakterze inwestycyjnym za pomocą wsparcia kredytów udzielanych zagranicznym nabywcom na zakup towarów/usług w danym kraju. Finansowanie na korzystnych warunkach eksportu towarów i usług, często decyduje, w szczególności na międzynarodowym rynku dóbr inwestycyjnych, o zawarciu bądź nie zawarciu transakcji eksportowej.

W związku z powyższym istnieje pilna potrzeba dostosowania polskiego systemu oficjalnie wspieranych kredytów eksportowych do nowych warunków, wynikających z obecnego kryzysu finansowego. Podobne działania, polegające na zwiększeniu dostępności kredytów eksportowych dla zagranicznych nabywców towarów i usług, podjęły w ostatnim czasie Dania i Finlandia, które do tej pory stosowały takie same jak Polska instrumenty oficjalnego wsparcia kredytów eksportowych (ubezpieczenia i dopłaty do oprocentowania kredytów eksportowych).

Szacuje się, że program rządowy umożliwi wzrost polskiego eksportu w najbliższych latach o łącznie 6,6 mld zł, w szczególności w segmencie dóbr inwestycyjnych.

Kwestie pomocy publicznej

Udzielanie przez rządy krajów OECD wsparcia dla średnio- i długoterminowych kredytów eksportowych o okresie spłaty dwa i więcej lat jest uregulowane w Porozumieniu OECD w sprawie Oficjalnie Wspieranych Kredytów Eksportowych. Jednym z Uczestników Porozumienia jest Wspólnota Europejska. Porozumienie OECD jest inkorporowane do prawa UE Decyzjami Rady.

Mając na uwadze znaczne ryzyko związane z kredytami średnio- i długoterminowymi i niewystarczającą obecność w tym segmencie rynku finansowania na warunkach rynkowych, bez wykorzystania wsparcia państwa, do tej pory Komisja Europejska nie uznaje oficjalnego wsparcia kredytów eksportowych o okresie spłaty dwa i więcej lat za pomoc publiczną. Należy podkreślić, że podobne systemy finansowania kredytów eksportowych występują w innych państwach członkowskich (Niemcy, Czechy, Węgry).

W przypadku finansowania kredytów krótkoterminowych, o okresie spłaty poniżej dwóch lat, zgodnie z aktualnie obowiązującym Komunikatem Komisji w sprawie zastosowania przepisów dotyczących pomocy publicznej do ubezpieczeń krótkoterminowych kredytów eksportowych (ostatnia nowelizacja z 2005 r.) Komisja zezwala na ubezpieczanie ze wsparciem państwa krótkoterminowych kredytów eksportowych, kierowanych do krajów ryzyka nierynkowego.

5. Rola BGK

Bank Gospodarstwa Krajowego będzie z własnych środków udzielać kredytów dla zagranicznych nabywców polskich towarów i usług (kredytów eksportowych) lub ich banków.

W celu realizacji tego zadania BGK będzie mógł zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować obligacje w kraju i za granicą. Zobowiązania te mogą być gwarantowane przez Skarb Państwa zgodnie z przepisami ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne.

6. Rola KUKE S.A.

Kredyty eksportowe udzielane w ramach programu rządowego będą objęte ubezpieczeniem KUKE S.A. w ramach gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeń eksportowych. Zgodnie z zasadami Porozumienia OECD w sprawie Oficjalnie Wspieranych Kredytów Eksportowych koszt wynikający z ubezpieczenia kredytu eksportowego w KUKE S.A. będzie pokrywany przez kredytobiorcę.

7. Rola Komitetu Polityki Ubezpieczeń Eksportowych

Komitet Polityki Ubezpieczeń Eksportowych:

- określa limity, do wysokości których KUKE S.A. samodzielnie podejmuje decyzję o ubezpieczeniu kredytu eksportowego,
- opiniuje wnioski o ubezpieczenie kredytu eksportowego, w przypadku jednostkowych transakcji przekraczających w/w limit.

8. Rola ministra właściwego do spraw finansów publicznych

Minister właściwy do spraw finansów publicznych nadzoruje realizację programu rządowego.

Minister właściwy do spraw finansów publicznych będzie, w imieniu Skarbu Państwa, udzielał poręczeń i gwarancji na zaciągnięte przez BGK, w celu realizacji programu, kredyty i pożyczki oraz wyemitowane obligacje. Poręczenia i gwarancje udzielane pod warunkiem przeznaczenia kredytu lub środków z emisji obligacji na kredyty eksportowe będą zwolnione od opłaty prowizyjnej.

W trakcie obowiązywania programu minister właściwy do spraw finansów publicznych może przekazywać, zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. Nr 65, poz. 594, z późn. zm.), środki na zwiększenie funduszu statutowego Banku, w szczególności w celu refundacji wyższych nad dochodami kosztów pozyskania kapitału.

9. Instrumenty realizacji programu

Przewiduje się podpisanie umowy pomiędzy ministrem właściwym do spraw finansów publicznych a Bankiem Gospodarstwa Krajowego, która szczegółowo określać będzie instrumenty realizacji programu oraz zasady informowania ministra właściwego do spraw finansów publicznych o realizacji programu. Bank Gospodarstwa Krajowego dysponować będzie instrumentami finansowania zarówno średnio- i długoterminowego jak i krótkoterminowego:

9.1. FINANSOWANIE ŚREDNIO I DŁUGOTERMINOWE.

- a) Kredyt dla nabywcy w ramach limitów ustalonych dla poszczególnych kredytobiorców ubezpieczony w KUKE S.A.,
- b) Kredyt dla nabywcy udzielany na zasadach indywidualnej oceny kredytobiorcy ubezpieczony w KUKE S.A.,
- c) Współfinansowanie przez BGK w ramach konsorcjum banków kredytu dla nabywcy ubezpieczonego w KUKE S.A.

1.1. Założenia ogólne produktów.

a) Kredyt dla nabywcy jest to umowa kredytowa - między instytucją finansową i kredytobiorcą - finansująca kontrakt handlowy na eksport towarów lub usług, w ramach którego instytucja udzielająca kredytu zobowiązuje się do wypłaty gotówkowej dostawcy w imieniu nabywcy zgodnie z warunkami kontraktu, natomiast nabywca lub kredytobiorca dokonuje spłaty kredytu.

b) Kredyty dla nabywcy z okresem spłaty 2 i więcej lat będą udzielane i ubezpieczane zgodnie z warunkami Porozumienia OECD w sprawie Oficjalnie Wspieranych Kredytów Eksportowych (Porozumienie OECD) oraz Porozumienia w sprawie Subsydiów i Środków Wyrównawczych Światowej Organizacji Handlu wyłącznie w ramach ubezpieczeń KUKE S.A. gwarantowanych przez Skarb Państwa.

c) Zgodnie z zasadami Porozumienia OECD udzielane kredyty dla nabywcy w szczególności powinny spełniać następujące warunki:

- kredyt dla nabywcy może finansować maksymalnie do 85% wartości eksportu co oznacza, iż udział własny nabywcy musi wynosić minimum 15% wartości eksportu;
- okres spłaty kredytu liczony od daty dostawy nie może przekroczyć:
 - 8,5 lat w przypadku eksportu do krajów należących do tzw. Kategorii I (zgodnie z klasyfikacją OECD), po dokonaniu uprzedniej notyfikacji do Uczestników Porozumienia OECD jeśli okres spłaty kredytu przekracza 5 lat;
 - 10 lat w przypadku eksportu do krajów należących do Kategorii II (zgodnie z klasyfikacją OECD);
- spłata kapitału powinna odbywać się w równych ratach, nie rzadziej niż co 6 miesięcy;
- odsetki po dacie rozpoczęcia okresu spłaty nie mogą być kapitalizowane,
- kredyt eksportowy BGK będzie mógł również finansować koszty lokalne towarzyszące umowie eksportowej do wysokości 30% wartości eksportu.

Porozumienie OECD dopuszcza, w uzasadnionych przypadkach, spłatę kapitału i odsetek na bardziej elastycznych warunkach. Porozumienie OECD uwzględnia także specyfikę niektórych sektorów (statki, samoloty, elektrownie jądrowe, energetyka odnawialna i wodna) i przewiduje dla nich specjalne warunki.

d) Zgodnie z zasadami Porozumienia w sprawie Subsydiów i Środków Wyrównawczych Światowej Organizacji Handlu oprocentowanie kredytów eksportowych udzielanych po zmiennej stopie procentowej (LIBOR albo EURIBOR + marża) nie może być niższe od kosztu pozyskania finansowania przez BGK, z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa, funduszy w takiej samej walucie, na taki sam okres oraz na takich samych warunkach jak kredyt eksportowy.

W przypadku kredytów udzielanych po stałej stopie procentowej, zgodnie z Porozumieniem WTO w sprawie Subsydiów i Środków Wyrównawczych oraz Porozumieniem OECD w sprawie Oficjalnie Wspieranych Kredytów Eksportowych, stała stopa procentowa kredytu

eksportowego nie może być niższa niż tzw. stopa CIRR, której wysokość dla większości walut krajów OECD, w tym złotego, jest co miesiąc publikowana przez Sekretariat OECD. W szczególnych przypadkach, zgodnie z Porozumieniem OECD, stopa CIRR jest podwyższana o 0,2 pp.

e) Kredyty udzielane przez BGK będą finansować kontrakty eksportowe spełniające wymóg krajowego charakteru eksportowanych towarów i usług zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych.

f) Składka ubezpieczeniowa KUKE S.A. będzie określona zgodnie z uchwałą Komitetu Polityki Ubezpieczeń Eksportowych określającą system stawek opracowany w oparciu o Porozumienie OECD.

1.2. Wprowadzenie na rynek produktów w zakresie finansowania średnio i długoterminowego jest planowane w ciągu dwóch miesięcy od przyjęcia ustawy o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz niektórych innych ustaw.

Projekcje finansowe

- Planuje się, że BGK udzieli kredytów dla nabywcy na kwotę 5,1 mld zł a maksymalne zaangażowanie kredytowe wyniesie ok. 2,7 mld zł*.
- Szacuje się, że zostanie udzielonych około 3,2 mld zł kredytów na bazie stopy CIRR oraz około 1,9 mld zł na bazie zmiennej stopy procentowej.
- Składka ubezpieczeniowa z tytułu objęcia ochroną ubezpieczeniową kredytu dla nabywcy, naliczana zgodnie z systemem stawek KUKE S.A. może być regulowana jako jednorazowa płatność lub może zostać sfinansowana dodatkową transzą kredytu udzieloną kredytobiorcy. Niezależnie od powyższego wyboru składka ubezpieczeniowa będzie regulowana przez BGK do KUKE S.A. po zawarciu umowy ubezpieczenia kredytu dla nabywcy. Nie przewiduje się pobierania innych prowizji za udzielenie kredytu.

9.2. FINANSOWANIE KRÓTKOTERMINOWE.

- a) Postfinansowanie akredytyw dokumentowych z gwarancją KUKE S.A.
- b) Dyskontowanie należności z akredytyw dokumentowych z gwarancją KUKE S.A.

2.1. Założenia ogólne produktów.

Produkty w zakresie finansowania krótkoterminowego będą udzielane dla akredytyw otwartych przez banki mające swoją siedzibę w krajach określonych w uchwale Komitetu Polityki Ubezpieczeń Eksportowych jako kraje ryzyka nierynkowego i zgodnie z Komunikatem Komisji Europejskiej do Państw Członkowskich zgodnie z artykułem 93.1 Traktatu dotyczącym stosowania artykułów 92 i 93 Traktatu do krótkoterminowego ubezpieczenia kredytów eksportowych.

Akredytywa dokumentowa jest zobowiązaniem banku zagranicznego do zapłaty na rzecz beneficjenta (polskiego eksportera), jeśli ten spełni wszystkie warunki akredytywy tzn., iż beneficjent w terminie określonym w akredytywie dokona wysyłki towaru importerowi i

* Ostateczna wartość kredytów eksportowych będzie uzależniona od zapotrzebowania polskich eksporterów, zagranicznych nabywców polskich towarów i usług i ich banków. W przypadku jej znacznego odchylenia od zakładanej wartości, planuje się weryfikację założeń finansowych.

prześle do wskazanego w akredytywie banku wymienione w treści akredytywy dokumenty handlowe. Bank zagraniczny niezależnie od woli importera musi się wywiązać ze swojego zobowiązania i dokonać zapłaty na rzecz beneficjenta (polskiego eksportera).

Przez postfinansowanie akredytyw dokumentowych należy rozumieć udzielenie przez BGK bankowi zagranicznemu – otwierającemu akredytywę na rzecz polskiego eksportera – kredytu. Środki z kredytu zostaną przekazane polskiemu eksporterowi jako zapłata za wysłany towar. Koszt kredytowania jest ponoszony przez importera.

Pod pojęciem dyskontowania należności z akredytyw dokumentowych należy rozumieć wypłatę przyszłego wpływu z akredytywy eksporterowi, pomniejszoną o wartość dyskonta. Warunkiem dyskontowania akredytywy dokumentowej jest zawarty w niej warunek o odroczonym terminie płatności przez bank zagraniczny na rzecz beneficjenta. Kosztami dyskontowania jest obciążony polski eksporter.

Kredyty udzielane przez BGK będą finansować kontrakty eksportowe spełniające wymóg krajowego charakteru eksportowanych towarów i usług zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych.

Kredyty udzielane będą wyłącznie do tzw. krajów ryzyka nierynkowego, określonych w Komunikacie Komisji do Państw Członkowskich w sprawie zastosowania art. 92 i 93 TWE do ubezpieczeń krótkoterminowych kredytów eksportowych.

2.2. Wprowadzenie produktów na rynek jest planowane w ciągu czterech miesięcy od przyjęcia ustawy o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz niektórych innych ustaw.

Projekcje finansowe

- Planuje się, że BGK udzieli kredytów o wartości ok. 630 mln zł^{**}. Okres spłaty kredytów nie będzie przekraczać 2 lat.
- Gwarancje KUK S.A. będą udzielane na zasadach uzgodnionych przez BGK z KUK S.A. tzn. algorytm naliczania stawki za udzielenie gwarancji w przypadku dyskonta należności jest analogiczny do algorytmu dla postfinansowania.

10. Obciążenia finansowe budżetu państwa

Ujemny wynik odsetkowy

Ze względu na sytuację na rynkach finansowych, BGK będzie pozyskiwał finansowanie po kosztach wyższych niż stopa CIRR. Obecnie różnica pomiędzy kosztem pozyskania finansowania na stałej stopie przez BGK a stopą CIRR dla EUR wynosi ok. 2,45 pp. Według szacunków BGK, wartość ta będzie się stopniowo zmniejszać do poziomu 0,5 pp.

Ujemne przepływy finansowe związane z udzielaniem kredytów eksportowych po stopie CIRR szacuje się łącznie na kwotę ok. **110 mln zł**. Zakłada się przekazanie z budżetu państwa

^{**} Ostateczna wartość kredytów eksportowych będzie uzależniona od zapotrzebowania polskich eksporterów, zagranicznych nabywców polskich towarów i usług i ich banków. W przypadku jej znacznego odchylenia od zakładanej wartości, planuje się weryfikację założeń finansowych

w/w kwoty w celu refundacji wyższych nad dochodami kosztów pozyskania kapitału przez BGK.

W przypadku, gdyby stałe stopy procentowe CIRR udzielonych kredytów kształtowały się w okresie spłaty kredytu powyżej kosztów pozyskania finansowania przez BGK, zapotrzebowanie BGK na środki z budżetu państwa zostanie odpowiednio pomniejszone.

Ryzyko nie pokryte składką ubezpieczeniową

Rozliczenia związane z gwarantowanymi przez Skarb Państwa ubezpieczeniami eksportowymi dokonywane są na specjalnym wyodrębnionym rachunku, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych. Rachunek zasilany jest w szczególności wpływami z tytułu składek ubezpieczeniowych oraz kwotami uzyskanymi w wyniku postępowań windykacyjnych i regresowych. Ze środków zgromadzonych na rachunku dokonuje się wypłat odszkodowań. W przypadku braku na rachunku wystarczających środków do wypłaty odszkodowania, Skarb Państwa może, na podstawie umowy pożyczki pomiędzy Ministrem Finansów a KUKA S.A., zasilić rachunek odpowiednimi środkami lub poręczyć/gwarantować kredyt zaciągnięty przez KUKA S.A. na wypłatę odszkodowania. Corocznie w ustawie budżetowej jest rezerwowana kwota na ewentualne pożyczki z budżetu państwa z przeznaczeniem na wypłaty odszkodowań w przypadku braku w danym momencie środków na wyodrębnionym rachunku. Ze względu na podwyższone ryzyko w okresie kryzysu finansowego szacuje się, że zainkasowane przez KUKA S.A. składki za ubezpieczenie kredytów eksportowych mogą nie pokryć wypłaconych odszkodowań. Należy jednak podkreślić, że system gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeń eksportowych opiera się na założeniu, iż w długoterminowej perspektywie zainkasowana składka pokryje wypłacane odszkodowania.

Wg szacunków, wypłacone przez KUKA S.A. odszkodowania z tytułu udzielonych przez BGK kredytów eksportowych mogą przewyższyć wpływy z tytułu zainkasowanych składek o **ok. 340 mln zł** (ok. 290 mln z tytułu ubezpieczeń średnio- i długoterminowych kredytów eksportowych i ok. 50 mln zł z tytułu ubezpieczeń krótkoterminowych kredytów eksportowych). Szacuje się, że wypłaty odszkodowań z tytułu kredytów udzielonych w ramach programu rządowego mogą przewyższyć zainkasowane składki dopiero w 2011 r. W związku z powyższym, w latach 2009-2010 nie planuje się rezerwowania w budżecie państwa dodatkowych środków na pożyczki dla KUKA S.A. z tytułu realizacji programu rządowego. Natomiast po roku 2010 pożyczki z budżetu państwa dla KUKA S.A. na wypłatę odszkodowań z tytułu umów ubezpieczenia kredytów eksportowych, zawartych w ramach programu rządowego, nie powinny wynieść średniorocznie więcej niż 100 mln zł.

Poręczenia i gwarancje Skarbu Państwa

W celu realizacji przez BGK programu rządowego, Skarb Państwa udzieli poręczeń i gwarancji na zobowiązania Banku z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek lub wyemitowanych obligacji do kwoty **6,0 mld zł**.

Udzielanie kredytów dla nabywcy będzie skutkowało koniecznością tworzenia przez BGK rezerwy na ryzyko ogólne wynoszącej od 1,5% do 2% zaangażowania kredytowego. Wysokość tej rezerwy w 2014 roku może osiągnąć 50 mln zł.

Załączniki:

- aktualna tabela stóp CIRR